LUONTOPANEELIN LAUSUNTO KOSKIEN METSÄVÄHENNYKSEN KOROTUSTA

Luontopaneeli kiittää valtiovarainvaliokunnan verojaostoa lausuntopyynnöstä koskien tuloverolain 46 ja 55 §:n muuttamista. Lain muutos koskee metsävähennyksen korottamista siten, että jatkossa metsävähennyksen pohja olisi 75 prosenttia aiemman 60 prosentin sijaan (metsävähennyksen pohja muodostuu verovelvollisen verovuoden lopussa omistamien metsäkiinteistöjen yhteenlasketuista hankintamenoista sekä metsävähennykseen oikeuttavasta metsästä verovuonna saaman veronalaisen metsätalouden pääomatulon määrästä). Muutos pienentäisi valtion verotuloja arviolta yhteensä noin 32 miljoonalla eurolla vuodessa.

Lakiesityksen perusteluissa todetaan, että ”esityksen tavoitteena on kannustaa metsänomistajia aktiivisen metsätalouden harjoittamiseen ja turvata metsäteollisuuden raakapuun saatavuus korottamalla metsävähennystä hallitusohjelman mukaisesti 15 prosenttiyksiköllä”. Keskeisenä tavoitteena on siis metsäteollisuuden tukeminen ja kannustaminen metsätilojen ostoon ensisijaisesti puunmyyntitarkoituksessa. Vähennyksen korotuksella halutaan kannustaa metsänostajia nopeisiin hakkuisiin metsän ostamisen jälkeen ja korotuksen uskotaan johtavan siihen, että vähennys otetaan aiempaa nopeammin käyttöön. Esityksessä todetaan, että ”ehdotus mahdollistaisi puuston hankintamenon vähentämisen nykyistä aiemmin verotuksessa, millä olisi merkitystä erityisesti verovelvollisille, jotka ovat hankkineet hakkuukypsiä metsiä ja ovat aikeissa myydä puuta pian metsätilan hankkimisen jälkeen.”

Luontopaneeli näkee metsävähennyksen korotuksessa merkittäviä riskejä metsäluonnon ja hiilensidonnan näkökulmasta. Hakkuiden lisäämiseen kannustaminen on selkeässä ristiriidassa Suomen hiilineutraaliustavoitteen ja metsäluonnon uhanalaistumisen pysäyttämisen kanssa. Hallituksen edellinen ympäristöministeri on todennut[1], että hakkuiden vähentäminen on ainut riittävän suuri toimi, jolla Suomen hiilinielut voidaan saada vaaditulle tasolle. Lisäksi lakimuutos saattaa kannustaa päätehakkuisiin yksityisessä omistuksessa olevissa vanhemmissa metsissä, jotka olisi ennemmin tärkeää liittää mukaan suojeluohjelmiin tai joissa tulisi kannustaa luonnon monimuotoisuutta turvaaviin metsänhoitomenetelmiin.

Lakiesityksessä tunnistetaan, että muutos voi johtaa hakkuiden lisäämiseen (mikä vaikuttaa olevan myös muutoksen tavoite) ja että sillä voi olla siten haitallisia ympäristövaikutuksia. Vaikutuksia ei ole kuitenkaan lainkaan arvioitu vedoten siihen, että metsävähennyksen vaikutus hakkuiden lisääntymiseen ei ole tiedossa. Vaikutuksista ympäristöön todetaan hyvin lyhyesti: ”Metsävähennyksen kasvattaminen voisi kannustaa hakkuiden määrän lisäämiseen, millä voisi olla negatiivisia vaikutuksia ilmastoon ja luonnon monimuotoisuuteen. Näiden vaikutusten suuruutta ei kuitenkaan ole voitu arvioida, koska metsävähennyksen vaikutus hakkuiden lisääntymiseen ei ole tiedossa.” Esityksessä mukana olevan lausuntopalaute -osion mukaan vaikutusarvioita on täydennetty lausuntopalautteen myötä. Ympäristövaikutusten osalta tätä ei kuitenkaan ole tehty, vaikka vaikutukset voivat olla merkittäviäkin.

Luontopaneeli pitää kriittisenä, että lakimuutoksen vaikutukset ympäristöön arvioidaan huolellisesti. Osana lainvalmistelua on arvioitava, kuinka paljon hakkuiden arvioidaan kasvavan ja millaisia vaikutuksia tällä on hiilensidonnalle ja metsäluonnolle. Arviointia voidaan tehdä esimerkiksi

[1] Mykkänen myöntää, että hakkuiden vähentäminen on ainoa toimi, jolla Suomen hiilinielut voi saada vaaditulle tasolle. HS 27.6.2024. https://www.hs.fi/politiikka/art-2000010526038.html

selvittämällä vuoden 2008 korotuksen vaikutuksia, jolloin metsävähennys nostettiin 40 prosentista 60 prosenttiin.

Suomi on osana YK:n luontosopimusta ja Kunming-Montreal -tavoitteita sitoutunut tunnistamaan ympäristölle haitalliset tuet vuoteen 2025 mennessä ja tämän jälkeen poistamaan, luopumaan ja vaiheittain uudistamaan kannustimia luonnon monimuotoisuutta turvaaviksi (CBD 2022). Suomen ympäristökeskuksen haitallisten tukien selvityksen (Pihlainen ym. 2024) keskeisin suositus on, että ympäristölle haitallisten verotukien tunnistamisessa ja veropohjan laajentamisessa otetaan huomioon nykyistä laajemmin luontokato ja muut ympäristöhaitat, joita ei veroteta lainkaan (Pihlainen ym. 2024). Metsävähennys täyttänee ympäristölle haitallisen verotuen piirteitä.

Luontopaneeli pitää tärkeänä, että lakimuutoksen vaikutukset ympäristöön selvitetään huolellisesti, ristiriidat ympäristötavoitteiden kanssa tuodaan esiin ja pyytää vielä harkitsemaan lakimuutoksen tarpeellisuutta etenkin, kun Suomella on taloudellisestikin merkittävät paineet päästä maankäyttösektorin ilmastotavoitteisiin, missä hiilinielujen turvaamisella on keskeinen rooli.

Luontopaneelin lausunnon ovat laatineet Anna-Kaisa Kosenius, Tiina Paloniitty ja Outi Silfverberg

Viitattu kirjallisuus:

CBD 2022. CBD/COP/DEC/15/4. Decision adopted by the conference of the parties to convention on biological diversity. Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework. https://www.cbd.int/doc/decisions/cop15/cop-15-dec-04-en.pdf

Sampo Pihlainen, Johanna Pohjola, Aino Assmuth, Matti Hyyrynen, Mikko Kuussaari, Minna Pappila, Minna Pekkonen, Tiina Piiroinen, Pekka Punttila, Helena Valve: Luonnon monimuotoisuuteen vaikuttavat ohjauskeinot. Katsaus biodiversiteetin kannalta haitallisiin ja hyödyllisiin tukiin sekä muihin ohjauskeinoihin Suomessa. Syken raportteja 32/2024. http://hdl.handle.net/10138/587276